

Morele vraag

Ik zie dat een collega, die zich onbespied waant, een plastic zak vult met verbandmaterialen uit de voorraadkast. Opeens merkt ze me op en zegt met een rood hoofd:

“Lekker makkelijk, voor de vakantie-EHBO doos. Je vertelt het toch niet verder, hè.”

Mag ik deze informatie voor mezelf houden?

Morele vraag

Ik kom als wijkverpleegkundige bij een thuiswonende vrouw die in de stervensfase verkeerd. De naaste familie wil echter niet dat hierover met haar wordt gesproken om haar emotioneel niet te veel te belasten.

Een collega vindt dit niet kunnen; de vrouw heeft er toch recht op te weten dat ze gaat sterven?

Moet ik voor het standpunt van de familie opkomen en hiernaar handelen?

Doelen

Je kunt beoordelen wanneer sprake is van een morele vraag.

Je kent het model morele gesprekvoering .

Je kunt suggesties en feedback geven over de structurering, sturing en helpende vragen t.b.v. het morele gesprek.

Je kunt uitleggen hoe bij een morele vraag een verantwoorde keuze op basis van *morele argumenten* wordt gemaakt.

Toe te passen bij begeleiding en beoordeling van de student.

Tentamen EVL1: Kritisch denken binnen het verpleegkundig proces

Opdrachtbeschrijving

Morele gespreksvoering

Je signaleert en formuleert een morele vraag vanuit de gekozen praktijksituatie, die van invloed is op je verpleegkundige besluitvorming volgens beschreven instructie.

Deze morele vraag kan voortkomen uit je eigen morele reflectie, maar er kan ook een andere morele vraag worden gekozen.

Plan een gesprek (dat hoeft geen formeel overleg te zijn) met minimaal twee collega's. Bespreek jouw morele vraag volgens de vier stappen van het model voor morele gespreksvoering (naar Van Dartel (2017) en Houtlosser & Tenwolde, 2012).

Jij bent hierbij de gespreksleider. Het genomen besluit en de invloed die dit heeft op de besluitvorming t.a.v. het verpleegkundig proces beschrijf je in het verslag.

Tentamen EVL1: Kritisch denken binnen het verpleegkundig proces

Waarderingsformulier/beoordeling werkplek

criterium 4. Morele gespreksvoering

Richtinggevend:

De student:

Formuleert een **morele vraag** over te maken keuzen binnen de gekozen praktijksituatie.

Plant en **voert een moreel gesprek** met minimaal twee collega's volgens het **model voor morele gespreksvoering**, waarin de student komt tot een **verantwoorde keuze op basis van morele argumenten**.

Reflecteert mondeling op dit gesprek en betreft hierbij de gekregen feedback.

Wat is een morele vraag?

Kennis-, praktische en waarderingspuzzels

Voorbeelden

Kennis:

Hoe komt het dat de student mij niet kan uitleggen wat een morele vraag is?

Praktisch:

Hoe kan ik de student het beste feedback geven over het morele gesprek?

Waardering:

De student moet een moreel gesprek voeren met collega's. Ze heeft hiervoor nog niets gepland. Moet (mag) ik haar eraan herinneren dat de tijd begint te dringen?

Wanneer is er sprake van een morele vraag?

Het is oprecht een vraag naar wat in moreel opzicht goed is om te doen in deze praktijksituatie (morele twijfel). Vraag je bijv. af: Wat is hier in het geding? Wat gaat je aan het hart?

Het betreft een vraag waarin je als student zelf centraal staat: jij bent *'oplossingsverantwoordelijk'*.

Er is binnen deze praktijksituatie niet één oplossing maar er zijn meerdere handelingsmogelijkheden.

Een morele vraag is te herkennen doordat er het werkwoord 'mogen' of 'moeten' in wordt gebruikt.

Formuleer een morele vraag uit je dagelijkse praktijk (als werkbegeleider)

Plaats deze vraag op Chat

Model voor morele gespreksvoering

(gebaseerd op De Bree& Veening 2016, Van Dartel 2017 , Houtlosser & Tenwolde, 2012)

1 Voorbereiding
Identificeren

2 Verkenning
Het probleem analyseren

3 Verdieping
Besluiten ontwikkelen

4 Afronding
Een keuze maken

Vorbereiden: Identificeren

Wat er aan de hand is en wat in deze situatie de morele vraag?

De gesprekpartners stellen waar nodig vragen om de situatie scherp in beeld te krijgen: welke (aanvullende) informatie is van belang om te weten om de morele vraag voor je te zien?

Verkenning: de vraag analyseren

Breng de personen die bij de morele vraag betrokken zijn in kaart.

Beschrijf wat hun waarden en belangen zijn. Onderzoek welke tegenstellingen hierin besloten liggen en/of wat de morele twijfel hierbij is. Het is handig om hierbij een schema te gebruiken:

Persoon die bij de morele vraag betrokken is	Waarde/belang voor deze persoon	Uit welk gedrag/welke uitspraken blijkt dit (norm)?
Zorgvrager /student		
Werkbegeleider (jij)		
Ander bijv. leidinggevende		

Pas, indien nodig, de morele vraag op grond van de verzamelde informatie aan.

Let op de oplossingsverantwoordelijkheid.

Verdieping: besluiten ontwikkelen

Inventariseer mogelijke gedragslijnen (wat kunnen we doen) en de gevolgen (denk aan 'schade').

Weeg deze gedragslijnen af en toets deze aan de geïnterviewde waarden en belangen van de betrokkenen (zie schema vorige dia).

Afronding: een keuze maken

Kies een gedragslijn en beargumenteer deze met behulp van de afwegingen en toetsing aan de geïnventariseerde waarden en belangen (=morele afweging en- argumentatie).

Maak expliciet duidelijk hoe en waarom juist tot deze keuze in deze situatie gekomen is (=morele afwegingen en - argumentatie).

Maak concrete afspraken over de uitvoering van dit besluit.

Voorwaarden voor morele gespreksvoering die de student gaat creëren:

- Oprechte nieuwsgierigheid naar elkaars perspectieven
- De ander laten uitpraten, gedachten laten formuleren
- Eigen mening/oordeel uitstellen
- Actieve dialoog door open, explorerende vragen
- Kort, bondig en concreet (laten) zijn
- Geen hypothetische vragen bijv. stel dat....het gaat namelijk over deze situatie en niet over een andere
- Geen beroep doen op boekenkennis bijv. dit artikel wijst uit dat...het gaat niet om overtuigen maar om onderzoeken

Bronnenlijst

- De Bree, M. & Veening, E. (2016). Handleiding Moreel Beraad. Praktische gids voor zorgprofessionals. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Dartel, H. van (2017). Goed verplegen. Leerboek ethiek voor verpleegkundigen. Houten. Bohn Stafleu Van Loghum.
- Tenwolde, H. & Houtlosser, M. (2012). Verpleegethiek. Amersfoort: Thieme Meulenhof.